

Länsstyrelsen
Värmland

Uppföljning av licensjakt på varg 2015-2017

Mellersta rovdjursförvaltningsområdet

Publ nr 2017:22
ISSN 0284-6845

Foton: Fredrik Wilde, Länsstyrelsen i Värmlands län
Rapporten är sammanställd av Maria Falkevik och David Höök, med hjälp av
vilthandläggare från länsstyrelserna i det Mellersta rovdjursförvaltningsområdet.

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad
010-224 70 00, www.lansstyrelsen.se/varmland

Sammanfattning

Denna rapport är en uppföljning av arbetet kring licensjakt på varg i Sverige från 2015 till 2017 i Värmlands-, Dalarnas-, Örebro-, och Gävleborgs län. Rapporten rör syftet med jakten och tar även upp hur licensjakter planerats och genomförts, hur uppsatta mål uppnåtts och vilka svårigheter som uppstått. Även hur domstolsprocesserna har sett ut kring beslut om licensjakt på varg redovisas i rapporten.

Huvudsyftet med licensjakt efter varg i Sverige är att minska koncentrationen av varg i de delar av landet där vargpopulationen är som tätast. Detta syfte är angivet i den senaste rovdjurspropositionen (2012/13:191), i linje med propositionens övergripande mål att rovdjuren ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus samtidigt som tamdjurshållning inte märkbart försvåras och socioekonomisk hänsyn tas.

Beslut, resultat och uppföljning av licensjakterna som varit under 2015–2017 redovisas länsvis. Rapporten avslutas med en diskussion om syftet med licensjakten uppnåtts eller inte.

Innehåll

1	Besluten	1
1.1	Syftet med jakten	1
1.2	Juridisk prövning av besluten	1
1.3	Tilldelning per län	2
2	Resultatet	3
2.1	Resultat per län och revir	3
2.2	Kommentar till resultatet	4
2.2.1	Värmland	4
2.2.2	Örebro	4
2.2.3	Dalarna	5
2.2.4	Gävleborg	6
2.3	Måluppfyllnad	6
2.4	Kommentar till måluppfyllnad	7
2.4.1	Värmland	7
2.4.2	Örebro	7
2.4.3	Dalarna	8
2.4.4	Gävleborg	8
3	Uppföljning	9
3.1	Uppföljning i fält och DNA-analyser efter licensjakt	9
3.1.1	Värmland	9
3.1.2	Örebro	10
3.1.3	Dalarna	10
3.1.4	Gävleborg	11
3.2	Utvärderingsmöten	11
3.3	Uppföljning av påverkan på älgförvaltningen	11
3.4	Uppföljning av påverkan på attityder	12
3.5	Uppföljning av påverkan på vargpopulationen	13
4	Har syftet med licensjakten uppnåtts?	14
5	Ytterligare läsning	15
	Bilagor:	15

1 Besluten

1.1 Syftet med jakten

Den huvudsakliga målsättningen med rovdjursförvaltningen på nationell nivå är att rovdjuren ska finnas i tillräckligt stort antal att de långsiktigt kan finnas kvar i den svenska faunan, samt att de kan sprida sig i sina naturliga miljöer. En del i detta är att förvaltningen ska arbeta för en god samexistens mellan människa och rovdjur.

Den övergripande målsättningen för vargförvaltningen är att vargstammen ska ha gynnsam bevarandestatus samtidigt som det inte ska bli påtagligt svårare att hålla tamdjur och hänsyn ska tas till de människor som lever och verkar i rovdjurstäta områden. Förvaltningsåtgärder som vidtas, inklusive licensjakt, syftar till att främja samexistens mellan människa och varg. Strategin för att nå syftet med licensjakt på varg i Sverige är upplösa revir och på så sätt minska koncentrationen av varg i de delar av landet där vargpopulationen är som tätast. Det måste då ske selektivt och strikt kontrollerat för att inte äventyra upprätthållandet av vargens gynnsamma bevarandestatus.

Förtroende för förvaltningen bedöms av Länsstyrelserna som en nyckelfaktor till vargens gynnsamma bevarandestatus i Sverige. Förtroendet för vargförvaltningen är beroende av att systemet är tydligt, förutsägbart, transparent och såväl regionalt som nationellt förankrat (Linnell 2013, Mills och Feltner 2015). Enligt Naturvårdsverkets delredovisning av regeringens uppdrag att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm) är det viktigt att de målsättningar som satts upp efterlevs i den mån som svensk lagstiftning tillåter när vargstammen uppnått gynnsam bevarandestatus. Enligt proposition 2012/13:191 är det också mycket viktigt att de människor som påverkas av rovdjur ges möjlighet att finna en delaktighet i förvaltningen.

1.2 Juridisk prövning av besluten

År 2016 genomfördes licensjakt efter varg i två av de fem län som beslutat om licensjakt. Övriga tre läns beslut stoppades i domstol. Nedan följer en kort beskrivning av processen som ledde till en avgörande dom i Högsta förvaltningsdomstolen den 20 december 2016.

Länsstyrelsen i Värmlands län fattade 2015 beslut om licensjakt efter högst 20 vargar inom reviren Vimyren, Brattfors och Sandsjön samt ett beslut som om licensjakt efter högst sex vargar i reviret Loka som fattades gemensamt med Länsstyrelsen i Örebro. Besluten överklagades av föreningarna Svenska Naturskyddsföreningen, Svenska Rovdjursföreningen, Världsnaturfonden WWF, Föreningen Nordulv och Wolf Association Sweden m.fl. till Naturvårdsverket som ändrade besluten avseende ett visst villkor för jakten och avslag överklagandena i övrigt. Föreningarna överklagade Naturvårdsverkets beslut till Förvaltningsrätten i Karlstad och yrkade bl.a. att beslut om licensjakt tills vidare inte skulle gälla. Förvaltningsrätten biföll yrkandet den 28 december 2015 (mål nr. 5208-15 och 5209-15).

Länsstyrelserna i Värmlands och Örebro län överklagade Förvaltningsrättens beslut till Kammarrätten i Göteborg. Den 30 december 2015 beslutade Kammarrätten att inte meddela prövningstillstånd (mål nr. 7174-15 och 7176-15).

Länsstyrelsen i Värmlands län överklagade Kammarrättens beslut till Högsta förvaltningsdomstolen. Den 30 december 2016 avgjorde Högsta förvaltningsdomstolen att Länsstyrelsen i Värmlands län hade fog för sina beslut efter varg 2016 (mål nr. 2406-2408-16 och 2628-2630-16). I samband med beslutet för licensjakten 2016 godkände även Högsta förvaltningsdomstolen Länsstyrelsernas beslut för 2017 års licensjakt efter varg.

1.3 Tilldelning per län

Tabell 1: Tilldelning av varg i licensjakt per län och år 2015, 2016 och 2017.

Län	Tilldelning totalt vargar	Antal revir
2017		
Värmlands län	6	1
Värmlands och Örebro län	6+1*	1
Dalarnas Län	6	1
Gävleborgs län	6	1
Alla revir	24+1	4
2016		
Dalarnas län	8	1
Gävleborgs län	6+2*	1
Alla revir	14+2	2
2015		
Värmlands län	24	4
Dalarnas län	8	2
Örebro län	12	2
Alla revir	44	8

*Ytterligare varg eller vargar har tilldelats efter tilläggsbeslut under pågående jakttid.

2 Resultatet

2.1 Resultat per län och revir

Tabell 2: Antal fällda vargar inom varje revir som omfattats av licensjakt i de olika länen för 2015 till 2017. Status på fällda vargar, samt de fall där man dokumenterat eller uppskattat antal vargar som funnits kvar i reviret (och tillhört den familjegrupp som omfattats av licensjakt) framgår i tabellen. RM = revirmarkerande.

Revir	Fällda totalt	RM-tik	RM-hane	Unge	Övrig adult	Kvar i familjegrupp
2017						
Värmlands län						
Brattfors	6*	2*	2*	1*	1*	
Värmlands och Örebro Län						
Loka	7**	1	1	4	1	1***
Dalarnas län						
Orsen	6	1	1	4	0	
Gävleborgs län						
Blyberget	6	1	1	2	2	
Alla revir	25	4	4	11	6	
2016						
Dalarnas län						
Lövsjö	7	1	1	4	1	
Gävleborgs län						
Åmot/Ockelbo	7**	1	1	4	1	
Alla revir	14	2	2	8	2	
2015						
Värmlands län						
Forshaga	3	0	0	2	1	1***
Gårdsjö****	5	0	1	3	1	
Dömle****	6	1	1	4	0	
Medskogen	2	0	0	2	0	6 (S)
Kläggen	8	1	1	6	0	1***
Dalarnas län						
Sången	4	0	1	2	1*	
Olsjö	4	1	0	1*	2	
Örebro län						
Nora	5	1	1	2*	1*	
Mårdshyttan	7	1	1	4	1	
Alla revir	44	5	6	26	7	

* Fälld varg tillhörde ej avsatt revir

** Beslut om ökad tilldelning

*** Bekräftat med DNA

**** Visade sig i efterhand vara två revir, även Dömle (nytt)

S Uppskattat från spårningar

2.2 Kommentar till resultatet

2.2.1 Värmland

2015

I Värmlands län fälldes totalt 24 vargar. Efter jakten visade det sig att Gårdsjörevirets uppskattade område inkluderade ytterligare en familjegrupp, vilken kallades Dömlereviret. Den revirmarkerande hanen i Dömlereviret hade tidigare varit revirmarkerande hane i Gårdsjöreviret och visade sig ha en gammal skottskada i ett ben. Den revirmarkerande tiken i Gårdsjöreviret hade tidigare under hösten avlivats genom skydds jakt. Därmed resulterade jakten i att samtliga revirmarkerande djur, samt de allra flesta tillhörande avkommor i reviren Gårdsjö, Dömler och Kläggen fälldes. I Medskogen fälldes några avkommor, men inga revirmarkerande djur. Jakten i Medskogen försvarades av snöförhållanden (djup snö). I Forshagareviret fälldes tre avkommor, det revirmarkerande paret återfanns varken under jakten eller inventeringen.

2016

I Värmlands län inaherades beslut om licensjakt efter överklagan. I dom från Högsta Förvaltningsdomstolen i december 2017 avgjordes att jakten skulle ha fått genomföras.

2017

I Värmlands län fälldes sex vargar i jaktområde Brattfors samt sju vargar i jaktområde Loka som delades med Örebro län. I Brattfors fungerade inte licensjakten som planerat. Troligtvis hade skabb orsakat större förändringar än normalt vad gäller revirgränser och resulterat i att det endast fanns någon enstaka varg från det ursprungliga Brattforsreviret kvar i området. Istället fälldes ett nytt revirmarkerande par (Brattfors 2), revirmarkerande hane och tik samt en årvalp från Nordmarksreviret, samt den revirmarkerande hanen från det gamla Kungsskogsreviret. I samband med licensjakten fälldes även en varg med stöd av 40 b § JF i jaktområdet. Vargen visade sig vara en avkomma från den gamla Brattforstiken och var kraftigt skabbangripen. Den valpen är orsaken till Länsstyrelsens teori om hur skabb kan ha orsakat den stora förändringen i sammansättningen av revir i jaktområdet.

I Lokareviret delades jakten med Örebro län och gick som planerat, se Länsstyrelsen i Örebros redogörelse nedan.

2.2.2 Örebro

2015

I Örebro län fälldes totalt tolv vargar. Utöver dessa tolv fälldes även i samband med licensjakten den tidigare revirmarkerande hanen samt en årvalp från grannreviret Rombohöjden. Båda dessa individer fälldes inom det utpekade området för Nora-reviret.

2016

I Örebro län inhiberades beslut om licensjakt efter överklagan och kunde därför inte genomföras som planerat. I dom från Högsta Förvaltningsdomstolen i december 2017 avgjordes att jakten skulle ha fått genomföras.

2017

I Örebro län fälldes totalt sju vargar i Lokareviret, vilket delades med Värmlands län. Efter licensjaktens genomförande har ytterligare vargar spårats inom jaktområdet. DNA-prov från en av dessa visade sig vara från en avkomma till det revirmarkerande paret.

2.2.3 Dalarna

2015

I Dalarnas län fälldes totalt åtta vargar. Det visade sig att två av de skjutna vargarna i Sångenreviret, en ungtik och en vuxen hane var obesläktad med resterande vargindivider i Sångenreviret. Hanen kan eventuellt ha varit en ny revirmarkerande individ som gick tillsammans med den revirmarkerande tiken som är mor till de fällda valparna och som fortfarande fanns kvar i reviret efter avslutad licensjakt. Under jakten i Olsjöreviret sågs vargar från ett angränsande revir, Lövsjön, inne i jaktområdet och en av dem sköts under jakten. En varg i Olsjöreviret hade en gammal skottskada med inläkta hagel i bakdelen av kroppen. En annan varg i Olsjöreviret hade en färsk skottskada av hagel.

2016

I Dalarnas län fälldes totalt sju vargar. Samtliga vargar som fälldes tillhörde Lövsjöreviret. Den 5 januari ändrades jaktområdet då en av vargarna från Lövsjöreviret under en längre tid uppehöll sig strax söder om jaktområdet. Den 8 januari gjordes en ändring av jaktområdet då det konstaterats att vargar som inte tillhörde Lövsjöreviret rörde sig i den norra delen av jaktområdet.

2017

I Dalarnas län fälldes totalt sex vargar. De första fem fälldes inom en vecka medan jakten efter den revirmarkerande tiken pågick fram till den sista jaktdagen. Den sista vargen påsköts vid två tillfällen men båda tillfällen bedömdes som bom. Tiken fick ett beteende som gjorde att hon direkt lämnade jaktområdet så fort hon uppmärksammat jakthundar, vilket bidrog till att jakten pågick till och med sista jaktdagen. Trots att det beslutade jaktområdet hade flera närliggande revir runt om sig fälldes endast vargar tillhörande Orsenreviret. Jägarnas goda kommunikation med länsstyrelsens fältpersonal bidrog till att endast de vargar som tilldelats i beslutet fälldes. Länsstyrelsen upprättade en anmälan om jaktbrott då det uppdagades att jakt med hund skedde en kort tid efter att jakten endast fick bedrivas som smyg och vakjakt. Åklagaren beslutade att lägga ner förundersökningen.

2.2.4 Gävleborg

2016

Licensjakten startade 2 januari 2016 i Gävleborgs län och omfattade sex vargar inom reviret Åmot/Ockelbo. Efter att sex vargar fällts under den första veckan, konstaterade länsstyrelsens fältpersonal att ytterligare två ungvargar rörde sig i området. Länsstyrelsen tog därför ett tilläggsbeslut om att ytterligare två vargar fick fällas inom ramen för licensjakten. Den 6 februari 2016 fälldes en sjunde varg. Den sista tilldelade vargen fälldes aldrig. Uppföljande DNA-analyser visade att samtliga vargar tillhörde Åmot/Ockelbo-reviret.

2017

Licensjakten på varg 2017 i Gävleborgs län pågick mellan 2 och 7 januari i Blyberget-reviret. Totalt fälldes sex stycken vargar, inget eftersök krävdes och inga övriga vargar påsköts. Obduktionerna visade att alla fällda vargar tillhörde den familjegrupp som licensjakten var inriktad på. Länsstyrelsens bedömning är att utförandet och resultatet av jakten var bra. Länsstyrelsen har efter licensjakten gjort en enkätundersökning där alla anmälda jaktledare svarat på frågor om länsstyrelsens arbete samt jaktens utförande.

2.3 Måluppfyllnad

I linje med nationella mål för rovdjursförvaltningen är den huvudsakliga målsättningen med utformningen av licensjakt på varg i samtliga län att minska koncentrationen av varg där den är som tätast. I praktiken innebär detta en eftersträvan att upplösa enskilda revir i områden med höga tätheter av vargrevir.

Tabell 3: Inventeringsresultat och jaktuttag uttryckt i antal individer och revir (inom parentes) från 2015 till 2017. Under 2013/2014 inventerades enbart antal föryngringar och förvaltningsmålen är även det uttryckt i föryngringar. Parenteserna från 2014/15–2016/17 visar antal föryngringar då man inventerat familjegrupper och revirmarkerande par.

	Värmlands län	Örebro län	Dalarnas län	Gävleborgs län
Förvaltningsmål*	12	5,5–6	7–8	3
2017				
Inventeringsresultat 2016/17	12,3 (12,0)	4,7 (3,3)	9,7 (8,8)	5,3 (5,3)
Uttag licensjakt	9 (1,5)	3 (0,5)	6 (1)	6 (1)
2016				
Inventeringsresultat 2015/16	10,8 (10,8)	3,7 (4,2)	8,2 (9,2)	5,8 (5,8)
Uttag licensjakt	Jakten inhiberad	Jakten inhiberad	8 (1)	8 (1)
2015				
Inventeringsresultat 2014/15	15,8 (15,8)	6,8 (6,3)	9,7 (8,7)	4,7 (4,7)
Uttag licensjakt	24 (4)	12 (2)	8 (2)	-
2014				
Inventeringsresultat 2013/14*	15	7,3	7,8	3

*Föryngringar.

2.4 Kommentar till måluppfyllnad

För att nå målen med förvaltningen av den svenska vargpopulationen bör man ta hänsyn till populationsstorleken som helhet, sätta detta i relation till hur de olika länen påverkas, samt var den största koncentrationen finns. Målsättningen med licensjakt för samtliga län har varit att minska risken för angrepp på tamdjur och andra socioekonomiska konsekvenser. Strategin har varit att upplösa revir för att minska tätheten.

En uppskattning av populationens förväntade utveckling efter licensjakt påverkas även av andra faktorer förutom jakten i sig. Ett eventuellt licensjaktbeslut ska vara fattat senast 1 oktober, samma dag som inventeringen av varg börjar. Beslut om licensjakt ska grundas på kunskap inhämtad under den senaste varginventeringen. Under perioden från inventering till ett eventuellt licensjaktbeslut kan det förekomma förändringar i populationen som lokalt kan göra det svårare att nå de mål som är syftet med licensjakt.

2.4.1 Värmland

2015

Länsstyrelsen i Värmlands län beslutade om ett förvaltningsmål för varg till tolv årliga föryngringar. Detta ska uppnås stegvis under två till tre år. I licensjaktbeslutet för 2015 beräknades att inventeringsresultatet efter genomförd licensjakt skulle resultera i 15 länsegna föryngringar. Resultatet blev 15,8 länsegna föryngringar. Samtidigt pågick jakten i fem revir, istället för i de fyra planerade reviren. Av dessa, fälldes de revirmarkerande paren i tre revir.

I övrigt har inventeringsresultatet för varg uppvisat sex nyetablerade revir sedan föregående vinters inventering, samt att revirmarkerande par bytts ut i tre befintliga revir. Under samma period har fem revir upplösts, och i fem andra revir har den ena eller båda (Forshaga) av de revirmarkerande djuren försvunnit under samma period.

Länsstyrelsen planerar en uppföljning kring om licensjakten bidrar till ökad tolerans för varg.

2016

Licensjakten inhiberades.

2017

Det planerade reviret för jakt, Brattforsreviret, var vid jaktstart redan upplöst. Orsaken till upplösningen var okänd men länsstyrelsen misstänkte skabb. I detta område fälldes därför ett nytt revirmarkerande par, samt ett sedan tidigare känt par från ett grannrevir under jakten. Målet med att sänka tätheten av revir i området uppnåddes därför på kort sikt, dock inte enligt den uppsatta planen.

2.4.2 Örebro

2015

Under inventeringssäsongen konstaterade man i Örebro län 6,3 länsegna revir, av dessa är 4,8 registrerade som familjegrupper. På grund av misslyckade föryngringar i 1,5 revir har det förväntade antalet föryngringar i länet överskattats

efter genomförd jakt. Ser man nationellt har antalet familjegrupper inte sjunkit nämnvärt, populationen har efter genomförd jakt stabiliserats något.

2016

Licensjakten inhiherades.

2017

Jaktområdet (Lokareviret) delades med Värmlands län. Under jakten fälldes det revirmarkerande paret, en fjolårsvalp, och fyra årsvalpar. Reviret bedöms därmed ha upplösts. Efter jakten har en avkomma från det revirmarkerande paret rört sig i området.

2.4.3 Dalarna

2015

Förvaltningsmålet för Dalarnas län ligger mellan 7 till 8 föryngringar och säsongen 2013/2014 var det 7,8 föryngringar. Efter 2015 års inventering av varg konstaterades 8,6 föryngringar. Räknar man bort de vargar som sköts på licensjakt och skyddsjakt blev resultatet 7,3 föryngringar.

2016

Förvaltningsmålet för Dalarnas län ligger mellan 7 till 8 föryngringar och säsongen 2014/2015 var det 8,7 föryngringar.

2017

Förvaltningsmålet för Dalarnas län ligger mellan 7 till 8 föryngringar och säsongen 2015/2016 var det 9,2 föryngringar.

2.4.4 Gävleborg

2016

Förvaltningsmålet för Gävleborgs län är 3 föryngringar. Inventeringsresultatet 2014/2015 visade 4,7 föryngringar.

2017

Förvaltningsmålet för Gävleborgs län är 3 föryngringar. Inventeringsresultatet 2015/2016 visade 5,8 föryngringar.

3 Uppföljning

3.1 Uppföljning i fält och DNA-analyser efter licensjakt

Efter avslutade licensjakter bedrivs uppföljningen i fält genom spårning i områden med tillräckliga snöförhållanden. Spårningen används för att möjliggöra upptäckt av eventuella nya revirmarkerande par i de revir som inkluderats i licensjakten, genom DNA-analyser. Även eventuellt kvarvarande individer i dessa revir efter jakten identifieras. Snöförhållanden är periodvis ett gemensamt problem för samtliga län och försvårar spårningsarbetet.

3.1.1 Värmland

2015

Det kunde efter genomförd licensjakt inte göras några spårningar av revirmarkerande vargar i de utpekade reviren, utom i reviret Medskoggen där man inte lyckades fälla några revirmarkerande djur. Snötillgången var dålig i det södra jaktområdet under den senare delen av vintern, men det fanns inte heller några andra indikationer på revirmarkerande par.

Utöver de DNA-analyser som gjorts inom ramen för varginventeringen har ett antal DNA-prover analyserats för att upptäcka eventuellt kvarvarande individer efter licensjakten. I Kläggenreviret har spillning från en varg tillhörande familjegruppen hittats efter licensjakten, men det är oklart om det är en varg född 2014 eller en äldre avkomma. I Forshagareviret hittades två prover från en individ född i reviret. Det revirmarkerande paret i Forshagareviret återfanns inte under hela inventeringssäsongen. Utöver den individ som hittades efter jakten fälldes två vargar födda 2014, och en från 2013 från Forshagareviret under licensjakten. Det är oklart i vilken mån dessa fyra individer har gått tillsammans och om föräldradyren försvann redan före vintern, eller möjligtvis inte återfanns på DNA. I Gårdsjöreviret har ett flertal vargobservationer rapporterats efter licensjakten. Alla DNA-prover som analyserats från området efter avslutad jakt kom från en individ född i det angränsande Jangenreviret.

2016

Licensjakten inhiherades. I de områden där licensjakt genomfördes 2015 fanns under vintern 2015/2016 tre nya revir i det södra jaktområdet. Inget nytt revir kunde bekräftas i området där Kläggenreviret fanns före jakten 2015.

2017

Inom jaktområdet för Brattfors spårades enstaka eller två vargar i sällskap vid ett flertal tillfällen efter jakten. Forshagareviret visade sig ta över södra delen av området på senvintern. I övrigt spårades inga revirmarkerande vargar under inventeringssäsongen. Den revirmarkerande hanen i Olsäterreviret spårades vid ett tillfälle i området efter att tiken i Olsäterreviret avlivats genom skydds jakt. Tiken i det ursprungliga Brattforsparet dokumenterades svårt skabbangripen vid en råvåtel i området under inventeringssäsongen och har nu dokumenterats död.

3.1.2 Örebro

2015

I Mårdshyttan identifierades två hanar och en tik under den inventeringssäsong som föregick jakten, alla var syskon och åtminstone två av dem revirmarkerade då tillsammans. Samtliga vargar fanns kvar i reviret även då licensjakten genomfördes. Därmed fanns utöver det revirmarkerande paret ytterligare en vuxen hane bland de fällda vargarna som bedöms ha tillhört reviret Mårdshyttan. Även två vargar från det intilliggande reviret Rombohöjden rörde sig inom jaktområdet och fälldes under licensjakten.

Inga avkommor från vare sig Nora eller Mårdshyttan har kunnat konstateras i jaktområdet eller i länet. Däremot har vargar från omkringliggande revir spårats i licensjaksområdet. I delar av det tidigare Nora-reviret har den revirmarkerande tiken från Rombohöjden spårats tillsammans med en ny revirmarkerande hane. I det tidigare reviret Mårdshyttan har man kunnat konstatera att avkommor till Kindlareviret rört sig.

2016

Licensjakten inhiberades.

2017

Efter årets licensjakt i Lokareviret spårade länsstyrelsens fältpersonal och jägare inom det utpekade jaktområdet. Vargar har efter jakten rört sig i området, och DNA har samlats in för att undersöka om eventuella avkommor finns kvar i området. DNA-svaren visade att ett av de kvarvarande djuren var en avkomma till det revirmarkerande paret.

3.1.3 Dalarna

2015

I jaktområde 1, Sångenreviret, spårades den revirmarkerande tiken ensam efter jakten. På senvintern spårades fortfarande ett ensamt djur, men spårförhållandena var dåliga och revirmarkeringar var svåra att se. I Sången bekräftade DNA-analyserna att det var den revirmarkerande tiken, tillika mor till de båda fällda valparna, som fanns kvar efter jakten.

I jaktområde 2, Olsjöreviret, kom efter jakten rapport om en ensam varg, men spårningarna kunde inte bekräfta annat än att det var ett stort hunddjur. Dessa observationer gjordes i utkanten av reviret. Rapporter om varg centralt i reviret upphörde efter jakten. I Olsjön bekräftade DNA-analyserna att det var den revirmarkerande tiken med två fjolårsvalpar som fällts. Inga nya DNA-analyser gjordes och ingen ny vargförekomst kunde konstateras i reviret efter jakten.

2016

Efter licensjakten i Lövsjön utökade ett nytt par i angränsande område norr om jaktområdet sitt revir något. Ytterligare ett nytt par tog över större delen av Lövsjöreviret efter jakten.

2017

Under inventeringsperioden spårades inga nya revirmarkerande vargar inom jaktområdet. Det närliggande reviret Norrsjön utökade troligen sina gränser något och har tagit över delar av Orsenreviret.

Samtliga vargar som fälldes under licensjakten tillhörde Orsenreviret. DNA-analyserna bekräftade att de fällda djuren var en revirmarkerande hane, en revirmarkerande tik och fyra avkommor efter dessa.

3.1.4 Gävleborg

2016

Utöver den enkät som genomfördes bland 500 personer boende i Ockelbo kommun efter licensjakten, har ingen ytterligare uppföljning i fält genomförts. Länsstyrelsen kan dock konstatera att rapporterade skador och olägenheter kopplat till vargar har reducerats efter jaktens genomförande.

2017

Kort tid efter licensjakten spårade Länsstyrelsens fältpersonal vargar inom jaktområdet. Familjegrupper från flera intilliggande revir vidgade sina gränser och var långt inne i det före detta Blybergetreviret. I slutet av februari blev även en jakthund angripen och dödad av varg i jaktområdet. DNA-svar visade att angripande varg inte tillhörde Blybergets familjegrupp, utan var en ensam stationär tik som tidigare frekvent observerats utanför Blybergetreviret. Länsstyrelsen planerar att genomföra en liknande uppföljning i Blyberget som den som gjordes i Åmot/Ockelbo.

De vargar som fälldes visade sig efter DNA-analyser komma från Blybergsreviret. Länsstyrelsen är nöjd med hur jägarna skött jakten, hur de hela tiden spårat av området och haft koll på angränsande revir och att de kommunicerat löpande med oss under jaktens genomförande.

3.2 Utvärderingsmöten

Utvärderingsmöten har genomförts såväl internt som externt tillsammans med jaktledare och jägare som deltagit i licensjakten. Synpunkter på vad som fungerat bra och mindre bra har lyfts för att kunna beaktas vid framtida eventuella licensjakter. En del frågeställningar, så som hundanvändning, användning av terrängfordon samt jakttiden, har anknytning till Naturvårdsverkets föreskrifter för länsstyrelsernas beslut och har därför vidareförmedlats dit. Det har även hållits möten mellan Naturvårdsverket och länsstyrelserna. Hur länsstyrelserna upplevt Naturvårdsverkets roll som vägledande myndighet och överprövande (då de var det) har diskuterats. Man diskuterade även hur föreskrifterna och förvaltningsplanen för varg har fungerat att använda i praktiken och hur länsstyrelserna upplevt reaktioner som kommit till följd av licensjakterna.

3.3 Uppföljning av påverkan på älgförvaltningen

Erfarenheter från områden i Värmlands län där licensjakt på varg genomfördes 2015 visar att observationer av älg genom älgobsen ökade efter licensjakten, både avseende observation av älg per mantimme och andel kalv per ko (Bilaga 1).

3.4 Uppföljning av påverkan på attityder

En kortfattad sammanställning av resultat från länsstyrelsen i Örebro läns studier samt forskning kring attityder kopplade till förekomst- och licensjakt efter varg redovisas nedan.

Länsstyrelsen i Örebro län genomförde tre enkätundersökningar under sommaren 2016. I enkäten riktad till boende i de områden som berördes av licensjakt på varg 2015 (Licensjakt på varg – uppfattningar hos boende i området, publ.nr. 2016:38) uppger majoriteten att de påverkats av rovdjursförekomst, bland annat genom att oron för tamdjurs och människors säkerhet har ökat. Många har även vidtagit ökade åtgärder för att skydda sina tamdjur mot rovdjur. Acceptansen för varg var efter genomförda licensjakter oförändrad jämfört med före licensjakterna. Majoriteten önskar en minskning av antalet varg och att vargstammen bör kontrolleras med licensjakt.

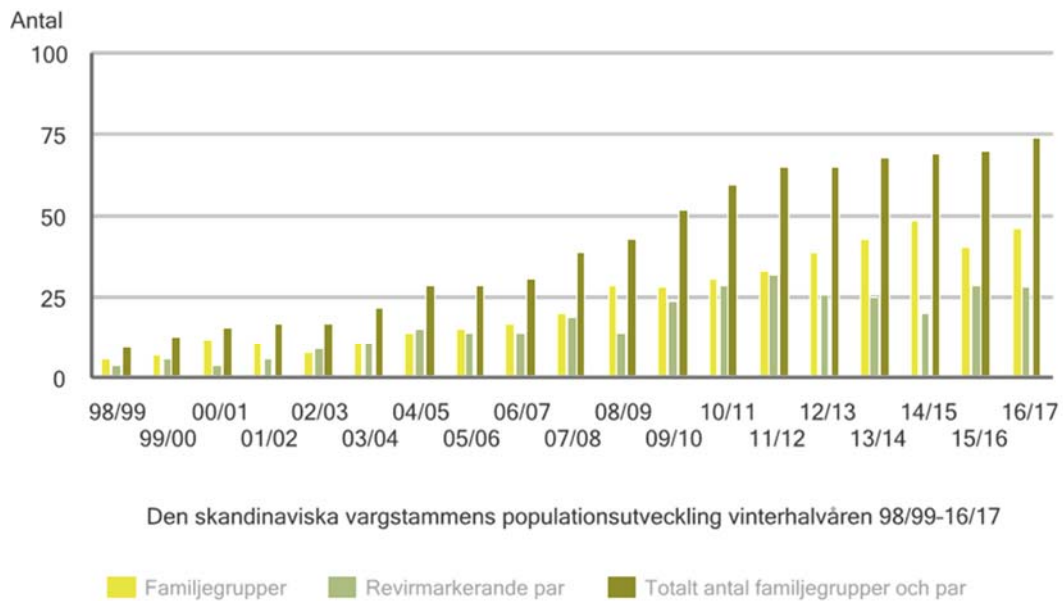
Resultat från enkäten riktad till get- och fårägare i länet sammanfattades i rapporten Om rovdjur och förvaltningen av dem - så tycker får- och getägare i länet (publ.nr. 2016:39). Den visade att förtroendet för Länsstyrelsen ökar genom möjligheten att få bidrag till förebyggande åtgärder och ersättning för skada, medan acceptansen för rovdjur ej påverkas av detta.

Resultat från enkäten riktad till jägare med jakthund enligt ett urval av vissa kända jakthundsraser sammanställdes i rapporten Om rovdjur och förvaltningen av dem – så tycker länets jägare (publ.nr. 2016:36). Där svarade en majoritet att de ändrat sin användning av hund de senaste åren. Av dessa var det cirka åtta av tio som svarade att förekomsten av rovdjur var orsaken. Det finns även en tendens till att vilja byta hundras på grund av förekomsten av rovdjur. Åtgärder vidtas i många fall för att förebygga skada på sin hund. Avspårning av jaktområde är den vanligaste åtgärden, följt av skyddsväst för hund vilket har använts som förebyggande åtgärd av en av fem av de svarande. På frågan om man är orolig för att rovdjur ska orsaka skada på sin hund har en av fyra svarat att man är ganska orolig och ungefär fyra av tio att man är mycket orolig.

I en forskningsrapport angående attityder till rovdjur och rovdjursförvaltning (Sandström et al. 2014) visar resultaten att generellt sett tycker en majoritet av befolkningen i Sverige om att ha varg, och att attityderna till förekomsten av varg är relativt stabila över tid. I Dalarna- och Gävleborgs län har acceptansen för varg minskat från cirka 60 procent eller mer till 50 procent eller lägre, under tidsperioden 2004 till 2014. I Värmlands län var det 2014 ungefär hälften av invånarna som tyckte om att det fanns varg i landet, länet har inte inkluderats i tidigare års studier.

3.5 Uppföljning av påverkan på vargpopulationen

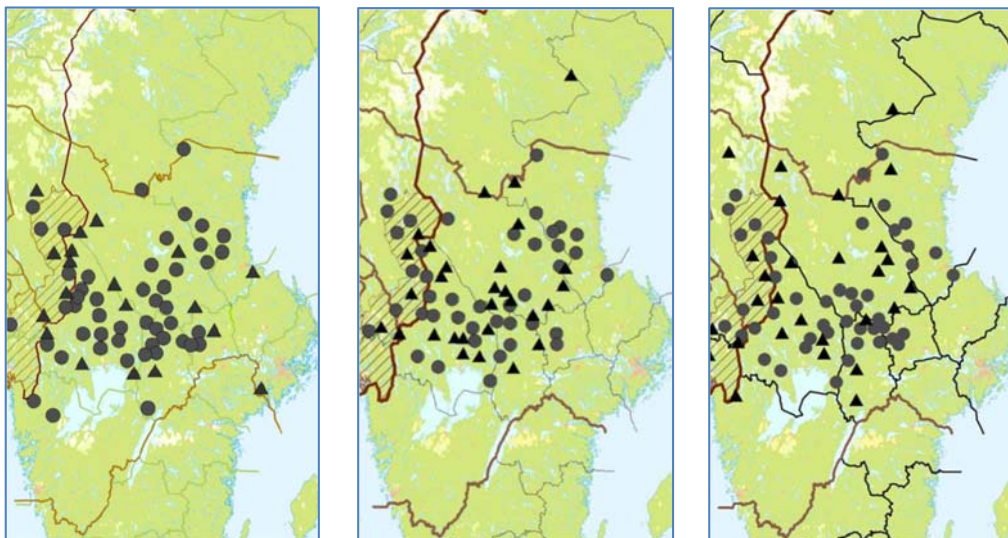
Påverkan på populationen av 2017 års licensjakt utvärderas först efter kommande vinters inventering. Sett till antal revir (familjegrupper och par) har vargpopulationen legat stabil de senaste åren.

Källa: Naturvårdsverket

Figur 1: Antal familjegrupper, revirmarkerande par samt summan av dessa från 1999-2017. Hämtat från Naturvårdsverkets hemsida (Naturvårdsverket 2017²).

Även utbredning av vargreviren har legat stabil sedan inventeringen 2014-2015.

Figur 2: Utbredning av familjegrupper (cirklar) och revirmarkerande par (rektanglar) från inventeringssäsongerna 2014-2015 (Anon. 2015), 2015-2016 (Wabakken et al. 2016) samt 2016-2017 (Svensson et al. 2017).

4 Har syftet med licensjakten uppnåtts?

Uppföljning av utvecklingen i vargpopulationen sker genom årliga inventeringar av varg enligt Naturvårdsverkets föreskrifter. Länsstyrelserna i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet sammanställer årligen sina erfarenheter från genomförd licensjakt och utbyter erfarenheter. I sammanställningen ingår bland annat frågor om jaktens planering och genomförande, effekten av licensjakten, och hur snabbt nya revir etableras. Uppföljningen sker dels skriftliga sammanställningar, och genom uppföljningsmöten med berörda parter.

I linje med nationella mål för rovdjursförvaltningen är den huvudsakliga målsättningen med utformningen av licensjakt på varg i samtliga län att minska koncentrationen av varg där den är som tätast. I praktiken innebär det en strävan att upplösa enskilda revir i områden med höga tätheter av vargrevir. Förvaltningsåtgärden licensjakt har genomförts selektivt och strikt kontrollerat för att inte äventyra upprätthållandet av vargens gynnsamma bevarandestatus. Vargpopulationen har fortfarande en gynnsam bevarandestatus efter licensjakterna under 2015 till 2017.

I de flesta fall har sannolikt delar av syftet uppnåtts men det är ännu för tidigt att dra några långtgående slutsatser. Licensjakt har bedrivits för att minska tätheten av revir i revirtäta områden och efterföljande inventeringar har visat att det syftet i många fall uppnåtts. Generellt sett har kommunikationen fungerat väl med inblandade i områden omfattade av licensjakt. I några fall har älgobsen ökat i områden där det varit licensjakt vilket kan tyda på en ökad reproduktion av älg.

Licensjaksbesluten grundar sig på det underlag som finns tillgängligt när beslut fattas, inventeringsresultatet från föregående vinter. Det kan ske förändringar i vargpopulationens utbredning och revirgränser mellan tiden för senaste inventeringen och datum då beslutet måste fattas. O gynnsamma snöförhållanden innan licensjakterna försvårar färsk uppdatering av status i utpekade licensjaktrevir innan jaktstart. Avsaknad av färsk information om status och utbredning av revir kan därför leda till att vargar från kringliggande revir skjuts, vargar från utpekat revir finns kvar i området efter jakt, eller att jaktkvoten inte fylls. Tidigare erfarenheter med revir som försvunnit samt resultat efter licensjakt visar att det sällan tar lång tid innan nya eller kvarvarande vargar börjar nyttja dessa områden. Även då jakten i ett område bedöms ha gått enligt planen vet man inte om kringliggande revir kommer att breda ut sig eller om ett eller flera vargpar kommer ta över de lediga områden som bildas i och med jakten. Det optimala vore om kringliggande revir kunde breda ut sig och på så sätt minska koncentrationen av vargrevir. Om syftet är att avlägsna ett revir där man även haft bekymmer med skador på tamdjur, kan samma koncentration av vargrevir, men med nya vargar, fortfarande innebära ett lyckat resultat om antalet vargangrepp i området minskar.

Länsstyrelserna i det Mellersta rovdjursförvaltningsområdet bedömer att licensjakten kan vara ett verktyg för att främja samexistensen mellan människa och varg. Underlaget för att dra konkreta slutsatser är idag begränsat. De licensjakter som genomförts 2015-2017 har trots blandade resultat och utfall uppnått en del av de syften länsstyrelserna försökt uppnå. Kommande års licensjakter kommer att bidra med mer kunskap och erfarenheter. Förhoppningsvis kommer man kunna utvärdera verktyget licensjakt på ett systematiskt sätt för att i framtiden kunna använda det som ett mer effektivt verktyg i förvaltningen.

5 Ytterligare läsning

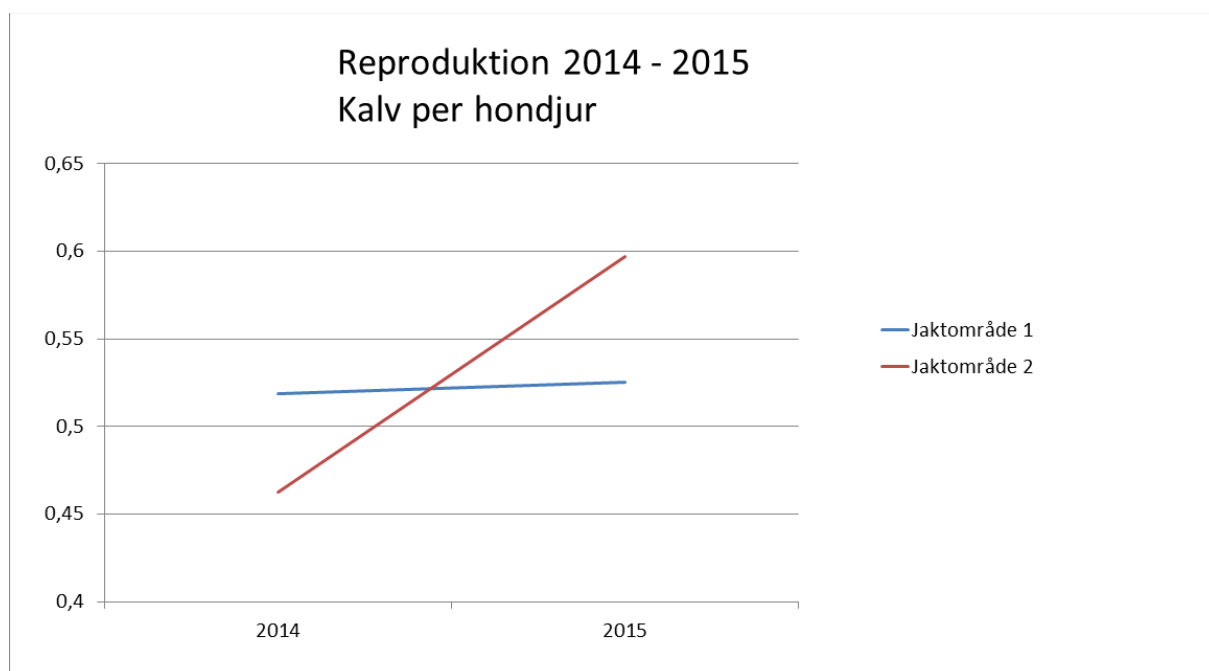
- Anon. 2015. Inventering av varg vintern 2014-2015. Inventeringsresultat för stora rovdjur i Skandinavien 1-2015. 52 s.
- Högsta förvaltningsdomstolen. Mål nummer: 2406-2408-16 och 2628-2630-16.
- Linnell J. Salvatori V. & Boitani L. (2008). Guidelines for population level management plans for large carnivores in Europe. *A Large Carnivore Initiative for Europe report prepared for the European Commission (contract 070501/2005/424162/MAR/B2)*, 83.
- Länsstyrelsen i Örebro län 2016¹. Licensjakt på varg – uppfattningar hos boende i området. Publ.nr. 2016:38.
- Länsstyrelsen i Örebro län 2016². Om rovdjur och förvaltningen av dem - så tycker får- och getägare i länet. Publ.nr. 2016:39.
- Länsstyrelsen i Örebro län 2016³. Om rovdjur och förvaltningen av dem – så tycker länets jägare. Publ.nr. 2016:36.
- Mills L. S. & Feltner J. (2015). An updated synthesis on appropriate science-based criteria for “favorable reference population” of the Scandinavian wolf (*Canis lupus*) population. North Carolina State University.
- Naturvårdsverket 2017¹: Delegeringsbeslut licensjakt varg: <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Rattsinformation/Beslut-jakt-mm/Beslut-om-jakt-och-vilt/Varg/Beslut-om-jakt-delegering/>. Hämtad 2017-09-13.
- Naturvårdsverket 2017². <http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vaxter-och-djur/Rovdjur/Fakta-om-varg/>. Hämtad 2017-10-03.
- Regeringens proposition 2012/13:191. En hållbar rovdjurspolitik.
- SVA 2017. Stora rovdjur. <http://sva.se/djurhalsa/vilda-djur/stora-rovdjur?lid=25238>. Hämtad 2017-09-13.
- Sandström C. Ericsson G. Dressel S. Eriksson M. & Kvastegård E. 2014. Attityder till Rovdjur och rovdjursförvaltning. Rapport 2014.1. Umeå Universitet och SLU.
- Svensson L. Wabakken P. Maartmann E. Åkesson M & Flagstad Ö. 2017. Inventering av varg vintern 2016-2017. Beståndsstus för stora rovdjur i Skandinavien 1-2017. 49 s.
- Wabakken P. Svensson L. Maartmann E. Åkesson M. & Flagstad Ö. 2016. Inventering av varg vintern 2015-2016. Beståndsstus för stora rovdjur i Skandinavien 1-2016. 49 s.

Bilagor:

- Bilaga 1: Älgstammens utveckling efter licensjakten på varg 2015. Länsstyrelsen i Värmlands län.

Älgstammens utveckling efter licensjakt på varg 2015

En uppföljning har gjorts av älgobsen i de områden i Värmlands län där licensjakt på varg genomfördes 2015, med avseende på andel kalv per hondjur. Detta ger ett mått på om reproduktionen av älg ökade i dessa områden då vargarna i de berörda reviren fölldes. I jaktområde 1 fanns reviren Kläggen och Medskogen. I Medskogen fölldes endast några av avkommorna, vilket gjorde att påverkan på vargpredationen där bör vara i princip oförändrad. Här syns dock en viss ökning av älgreproduktionen ändå. I jaktområde 2 fanns reviren Gårdsjö, Forshaga och Dömlen. I samtliga tre revir fölldes de revirmarkerande paren samt de flesta av avkommorna (det revirmarkerande paret i Forshaga försvann sannolikt redan före jaktstarten). Här syns en tydlig ökning av älgreproduktionen, trots att det redan följande vinter fanns tre nya revirmarkerande par i jaktområdet. Generellt så var älgreproduktionen bättre 2015 än 2014, men ökningen i jaktområde 2 var betydligt större än ökningen för länet.

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland